

Thomas
Mann

TONIO
KREGER

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΕΠΙΜΕΤΡΟ
ΕΜΗ ΒΑΪΚΟΥΣΗ

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

.....

Ο Τόμας Μαν γεννήθηκε στο Λίμπεκ το 1875. Αστικής καταγωγής, ο Μαν αρχικά προοριζόταν να αναλάβει ενεργό ρόλο στην οικογενειακή επιχείρηση, πορεία ζωής που ανατράπηκε εξαιτίας του αιφνίδιου θανάτου του πατέρα του. Η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στο Μόναχο, όπου ο ίδιος εργάστηκε για ένα διάστημα σε ασφαλιστική εταιρεία, θέση που σύντομα εγκατέλειψε καθώς άρχισε σπουδές τέχνης και λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και έγραψε την πρώτη του συλλογή διηγημάτων με τίτλο *Der kleine Herr Friedemann* [Ο μικρός κύριος Φρίντεμαν] (1898). Η ζωή του έκτοτε αφιερώθηκε στο γράψιμο. Το 1905 παντρεύτηκε την Κάτια Πρίνγκοχαϊμ με την οποία απέκτησε έξι παιδιά. Μεταξύ των σημαντικότερων έργων του συμπεριλαμβάνονται το ογκώδες μυθιστόρημα *Οι Μπού-ντενμπροκ* (1901), η νουβέλα *Θάνατος στη Βενετία* (1912), το αριστουργηματικό μυθιστόρημα ενηλικίωσης *Το μαγικό βουνό* (1924), για τα οποία τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1929. Μετά την άνοδο των ναζιστών στην εξουσία, το 1933, και τις διώξεις που ξεκίνησαν σε βάρος του λόγω των πολιτικών του θέσεων, ο Τόμας Μαν εγκαταστάθηκε στην Ελβετία. Το 1936 του αφαιρέθηκε η γερμανική υπηκοότητα, ενώ το 1937 του αφαιρέθηκε ο τίτλος του επίτιμου διδάκτορα του Πανεπιστημίου της Βόννης – του απονεμήθηκε εκ νέου το 1946. Ο Μαν είχε προβλέψει και προειδοποιήσει για την άνοδο του φασισμού στη διάρκεια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης και συνέχισε να αγωνίζεται εναντίον του με φυλλάδια και ομιλίες κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο. Έγινε Αμερικανός πολίτης το 1940 και από το 1941 έως το 1953 έζησε στη Σάντα Μόνικα της Καλιφόρνιας. Το 1947 εκδόθηκε το έργο του *Δόκτωρ Φάουστους*, η ιστορία ενός καλλιτέχνη που επέλεξε να πληρώσει με την αυτοκαταστροφή του για να αποκτήσει ιδιαίτερα χαρίσματα, που απηχεί τις τελευταίες μέρες του Τρίτου Ράιχ. Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου επισκεπτόταν συχνά την Ευρώπη. Το 1949 τιμήθηκε με το Goethepreis της Βαϊμάρης (Ανατολική Γερμανία) και της Φρανκφούρτης (Δυτική Γερμανία), αλλά, όταν εντέλει επέστρεψε στην Ευρώπη, εγκαταστάθηκε κοντά στη Ζυρίχη, όπου πέθανε το 1955. Τα άπαντά του εκδόθηκαν σε δώδεκα τόμους στο Βερολίνο το 1956 και στη Φρανκφούρτη το 1960.

.....

Τόνιο Κρέγκερ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ξένη λογοτεχνία

Πρώτη έκδοση Ιανουάριος 2026

Τίτλος πρωτοτύπου Thomas Mann, *Tonio Kröger*, 1903

Επιμέλεια – Διόρθωση τυπογραφικών δοκιμών Γιώργος Γιαννούσης

Σελιδοποίηση Γιώτα Μπόμπου

Σχεδιασμός εξωφύλλου Ρεντουάν Αμζλάν

© 2026, Εκδόσεις **ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ** (για την ελληνική γλώσσα)

ISBN 978-618-03-4790-6

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 84790

Κ.Ε.Π. 6583, Κ.Π. 23229

Δεν επιτρέπεται η με οποιονδήποτε τρόπο χρήση ή αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του βιβλίου με σκοπό την εκπαίδευση τεχνολογιών ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Το παρόν έργο προστατεύεται από τη διαδικασία εξόρυξης κειμένου και δεδομένων (Άρθρο 4(3) Οδηγία (ΕΕ) 2019/790).

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα, τηλ.: 211 3003500

metaixmio.gr · metaixmio@metaixmio.gr

Κεντρική διάθεση

Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3647433

Βιβλιοπωλεία ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

- Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3647433
- Πολυχώρος, Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα
τηλ.: 211 3003580, fax: 211 3003581

Thomas Mann

Τόνιο Κρέγκερ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ – ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Έμν Βαϊκούση

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

I

Ο χειμωνιάτικος ήλιος έστελνε το φτωχό του αντικαθρέφτισμα, ένα φως γαλάκινο, θαμπό, πίσω από τα σύννεφα που σκέπαζαν τον ουρανό της περικλειστης πόλης. Τα σοκάκια με τα αετώματα ήταν υγρά, ρεύμα έμπαζε από παντού, ενώ άλλοτε έπεφτε κάτι σαν μαλακό χαλάζι, ούτε πάγος ούτε χιόνι. Τα παιδιά είχαν μόλις σχολάσει και ξεκύνονταν ξαλαφρωμένα, στρατιές ολόκληρες έξω στο πλακόστρωτο, έβγαιναν απ' τη μικρή καγκελόπορτα κι έπειτα χωρίζονταν και σκόρπιζαν άλλα αποδώ, άλλα αποκεί. Οι μεγάλοι μαθητές κρατούσαν με αξιοπρέπεια τις ντάνες τα βιβλία σφιχτά στον αριστερό ώμο, κουνώντας μπρος πίσω το δεξί χέρι ενάντια στον άνεμο, σαν να τραβούσαν κουπί για το σπίτι, εκεί που τους περίμενε το μεσημεριανό σε στρωμένο τραπέζι· ένα τσούρμιο μικρότεροι πιτσιρικάδες πήραν κι αυτοί τρεχάτοι τον δρόμο για τα δικά τους σπίτια, ο πολτός από πάγο πιτσιλίζει ολόγυρα, και τα συμπράγκαλα της επιστήμης κουδούνιζαν μέσα στις σάκες από δέρμα φώκιας. Πότε πότε, όμως, έβγάζαν ευλαβικά τον σκούφο τους μπροστά στο κράνος του Βόταν και στη γενειάδα του Δία κάποιου καθηγητή που προσπερνούσε με μετρημένο βήμα...

«Άντε, θα 'ρθεις, Χανς;» είπε ο Τόνιο Κρέγκερ*, αφού περμιένε κάμποση ώρα στον δρόμο, και προχώρησε καμογελαστός προς το μέρος του φίλου του, που έβγαине απ' την πύλη φλυαρώντας με άλλους συμμαθητές κι ήταν κιόλας έτοιμος να φύγει μαζί τους...

«Τι εννοείς;» ρώτησε εκείνος και κοίταξε τον Τόνιο. «Α, ναι, σωστά! Φύγαμε, λοιπόν!»

Ο Τόνιο σώπασε, το βλέμμα του σκοτεινίασε. Το είχε ξεχάσει ο Χανς πως είχαν κανονίσει το μεσημέρι να περπατήσουν λίγο παρέα, και τώρα μόλις το θυμήθηκε, ενώ αυτός... αυτός απ' τη στιγμή που το συμφώνησαν αλλού δεν είχε τον νου του παρά σ' αυτό;

«Λοιπόν, γεια!» είπε ο Χανς Χάνσεν στους συμμαθητές του. «Πάω λίγο με τον Κρέγκερ». – Και οι δυο πήραν τον δρόμο αριστερά, ενώ οι άλλοι τράβηξαν δεξιά.

Ο Χανς και ο Τόνιο είχαν τον χρόνο να πάνε περίπατο μετά το σχολείο επειδή στα σπίτια και των δυο τους δεν κάθονταν στο τραπέζι για το γεύμα πριν από τις τέσσερις. Οι πατεράδες τους ήταν μεγαλέμποροι, με δημόσια αξιώματα και ισχύ στην πόλη. Στους Χάνσεν ανήκαν από γενιές τεράστιες αποθήκες ξυλείας κάτω στο ποτάμι, όπου κάπι πελώριες μηχανές σύριζαν και ξεφυσούσαν πριονίζοντας κορμούς. Ο Τόνιο, όμως, ήταν γιος του προξένου Κρέγκερ· τα σακιά της επιχείρησης σιτηρών, με το πλατύ μαύρο λογότυπο, τα έβλεπε ο κόσμος να διασχίζουν καθημερινά τους δρόμους της πόλης. Το μεγάλο, παλιό σπίτι των προγόνων του ήταν το πιο αρχοντικό... Κι επειδή ήταν πολλοί όσοι τους ήξεραν, οι δυο φίλοι έπρεπε κάθε τόσο να βγάζουν το καπέλο τους· δεν έλει-

* Το επίθετο «Κρέγκερ» εμφανίζεται και στους *Μπούντενμπροκ*: Η Ελίζαμπετ (Μπέτσι) Μπούντενμπροκ ήταν το γένος Κρέγκερ.

παν, μάλιστα, κι όσοι καιρετούσαν εκείνοι πρώτοι τους δεκατετράχρονους...

Και οι δυο είχαν κρεμασμένη τη σχολική τσάντα στον ώμο, και οι δυο ήταν ζεστά ντυμένοι· ο Χανς μ' ένα κοντό ναυτικό σακάκι με φαρδύ μπλε γιακά, που απλωνόταν στους ώμους και στην πλάτη, και ο Τόνιο μ' ένα γκριζο παλτό με ζώνη. Ο Χανς φορούσε ένα δανέζικο ναυτικό καπέλο με κοντές κορδέλες· από κάτω ξεπρόβαλλε μια τούφα από τα σταχτόξανθα μαλλιά του. Ήταν εκπληκτικά όμορφος και καλοφτιαγμένος, με φαρδιούς ώμους και στενούς γοφούς, βλέμμα ανοικτό, ελεύθερο, γαλάζιο σαν ατσάλι. Τα μάτια του Τόνιο, από την άλλη, πρόβαλλαν σκοτεινά κάτω από τον στρογγυλό γούνινο σκούφο, με απαλές σκιές στο μελαχρινό πρόσωπο με την κοψιά ανθρώπου του Νότου και βλέφαρα υπερβολικά βαριά, που κοιτούσαν ονειροπόλα, διστακτικά... Ασυνήθιστα απαλές ήταν οι γραμμές του στόματος και του πιγουνιού. Το βάδισμά του ήταν νωθρό, άτσαλο· πόσο ελαστικά, με τι σταθερό ρυθμό βάδιζαν, αντίθετα, τα λειπά πόδια του Χανς μέσα στις μαύρες κάλτσες...

Ο Τόνιο δεν μιλούσε. Υπέφερε. Και με σμιγμένα τα φρύδια, που έγερναν λιγάκι λοξά, με χείλη στρογγυλεμένα σαν έτοιμος να σφυρίξει, κοιπούσε πέρα μακριά, με το κεφάλι γερμένο στο πλάι. Τέτοια ήταν η στάση, η έκφρασή του γενικά.

Έαφνου ο Χανς πέρασε το μπράτσο του κάτω απ' αυτό του Τόνιο και τον κοίταξε λοξά· είχε μπει καλά στο νόημα. Κι αν και ο Τόνιο δεν έβγαλε λέξη ούτε στα επόμενα βήματα, ξαφνικά γλύκανε πολύ μέσα του.

«Δεν το είχα ξεχάσει, Τόνιο» είπε ο Χανς και κοίταξε κάτω, στο πεζοδρόμιο «απλώς σκέφτηκα πως μάλλον δεν γίνεται σήμερα, με τέτοιον αέρα και τόση υγρασία. Εμένα, βέβαια, δεν με πειράζει καθόλου, και το βρίσκω τέλειο που με περί-

μενες, παρ' όλα αυτά. Νόμιζα, μάλιστα, πως είχες πάει σπίτι, θύμωσα κιόλας...»

Με τα λόγια αυτά ο Τόνιο πέταξε στα ουράνια. «Ωραία... πάμε, λοιπόν, στα τείχη!» είπε με μια συγκίνηση στη φωνή. «Πάμε απ' το Τείχος των Μύλων και το Τείχος του Χόλστεν, κι έτσι θα σε πάω σπίτι, Χανς... Θεός φυλάξοι, δεν με πειράζει καθόλου να γυρίσω μετά μόνος· την επόμενη φορά θα με συνοδέψεις εσύ».

Στην πραγματικότητα, δεν πίστευε και πολύ στα λόγια του Χανς· το ένιωθε, άλλωστε, πως ο κοινός περίπατος μετρούσε για κείνον ελάχιστα, ασύγκριτα λιγότερο απ' ό,τι για τον ίδιο. Έβλεπε, όμως, κιόλας ότι ο Χανς είχε μετανιώσει για την αμέλειά του και νοιαζόταν να σβήσει η παρεξήγηση. Μα κι ο ίδιος ο Τόνιο το τελευταίο που ήθελε ήταν να καθυστερήσει τη συμφιλίωση...

Το θέμα ήταν εντέλει το εξής: ο Τόνιο αγαπούσε τον Χανς. Χάνσεν και είχε κιόλας υπομείνει πολλά για χάρη του. Όποιος αγαπάει πιο πολύ είναι σε μειονεκτική θέση και πρέπει να υποφέρει· αυτό το απλό, σκληρό μάθημα η ζωή το είχε ενσταλάξει στη δεκατετράχρονη ψυχή του. Κι αυτός από φύση τέτοια πράγματα τα έπιανε στον αέρα, τα κατέγραφε, ας πούμε, νοερά και κατά κάποιον τρόπο έβρισκε ευχαρίστηση σε εμπειρίες του είδους αυτού, χωρίς, βέβαια, να τις εφαρμόζει στην πράξη στην προσωπική του ζωή, αντλώντας κάποιο όφελος για τον εαυτό του. Ήταν, επίσης, φτιαγμένος έτσι ώστε διδάγματα του είδους αυτού να τα θεωρεί πολύ πιο σημαντικά, πιο ενδιαφέροντα από τις γνώσεις που τον υποχρέωναν να αποστηθίζει στο σχολείο· τέτοια πράγματα τον απασχολούσαν συνήθως την ώρα του μαθήματος στην αίθουσα με τους γοθτικούς θόλους, κοσκινίζοντάς τα ξανά και ξανά στον νου του. Κι αυτή η ενασχόληση του πρόσφερε μια ικανοποίηση παρό-

μοια με την άλλη που ένωθε όταν περιφερόταν στο δωμάτιό του με το βιολί και προσπαθούσε να βγάζει ήχους όσο πιο απαλούς μπορούσε, για να τους συνταιριάζει με το κελάρυσμα του νερού του πίδακα εκεί κάτω στον κήπο, που τινάζοταν και κόρευε ανάμεσα στα κλαδιά της γέρικης καρυδιάς...

Το σιντριβάνι, τη γέρικη καρυδιά, το βιολί του, κι εκεί μακριά τη θάλασσα, τη Βαλτική, που τους καλοκαιρινούς ονειροπόλους ψιθύρους της τόσο του άρεσε να αφουγκράζεται στις διακοπές· τέτοια πράγματα αγαπούσε, τέτοια τον περιέβαλλαν, εκεί μέσα ξετυλιγόταν η εσωτερική του ζωή· τέτοια πράγματα, τέτοιες λέξεις, αντίστοιχες, κούμπωναν σωστά στους στίχους που σκάρωνε πότε πότε ο Τόνιο Κρέγκερ, κι επανέρχονταν πράγματι συχνά στα ποιήματά του.

Η ύπαρξη ενός τετραδίου με δικούς του στίχους, που αποκαλύφθηκε από δική του αμέλεια, τον έβλαψε πολύ, τόσο στο περιβάλλον των συμμαθητών όσο και σ' εκείνο των δασκάλων. Ο γιος του προξένου Κρέγκερ πίστευε μεν πως ήταν κουτό, πρόστυχο να θεωρεί κανείς άπρεπη μια τέτοια ενασχόληση, κι αυτό τον έκανε να περιφρονεί τους συμμαθητές και τους δασκάλους του· άλλωστε, οι κακοί τους τρόποι τον απωθούσαν έτσι κι αλλιώς· επιπλέον, καθώς ο ίδιος διέθετε μια παράξενη οξυδέρκεια, διέκρινε τις προσωπικές τους αδυναμίες. Από την άλλη, όμως, ένωθε κι ο ίδιος πως ήταν εξεζητημένο και, κατά βάθος, ανάρμοστο να γράφει στίχους, και δεν μπορούσε παρά να δικαιολογεί εν μέρει όσους έβλεπαν την ενασχόλησή του αλλόκοτη. Για να την εγκαταλείψει ωστόσο, όχι – τέτοια πράγματα δεν αρκούσαν...

Καθώς στο σπίτι χαράμιζε άσκοπα τον χρόνο του, στο μάθημα ήταν αργός και αφηρημένος, κι οι δάσκαλοι δεν τον είχαν σε καμιά εκτίμηση· οι βαθμοί που έφερνε στο σπίτι ήταν άθλιοι, κι αυτό εξόργιζε και στενοχωρούσε τον πατέρα του,

έναν ψηλό κύριο με σκεφτικά γαλάζια μάτια και προσεγγμένη εμφάνιση, που απ' το πέτο του δεν έλειπε ποτέ ένα αγριολούλουδο. Η μητέρα όμως του Τόνιο, μια όμορφη μελαχρινή, που την έλεγαν Κονσουέλο και ήταν τόσο διαφορετική από τις άλλες κυρίες της πόλης, επειδή ο πατέρας την έφερε κάποτε από μια μακρινή γωνιά του Νότου, η μητέρα του, λοιπόν, αδιαφορούσε πλήρως για τους σχολικούς βαθμούς...

Ο Τόνιο αγαπούσε τη μελαχρινή, φλογερή μητέρα του που έπαιζε θαυμάσια πιάνο και μαντολίνο, και του άρεσε που δεν νοιαζόταν ιδιαίτερα για την αβέβαιη, επισφαλής θέση του στο κοινωνικό περιβάλλον. Ούτε όμως η οργή του πατέρα του τον άφηνε αδιάφορο· έδειχνε μεγαλύτερη αξιοπρέπεια, άξιζε τον σεβασμό. Κατά βάθος, λοιπόν, συμφωνούσε μαζί του, και που τον κατσάδιαζε πότε πότε το καταλάβαινε, ενώ η εύθυμη αδιαφορία της μητέρας του φαινόταν κάπως επιπόλαιη. *Εντάξει, σκεφτόταν πότε πότε, εγώ είμαι αμελής, απείθαρχος και με απασχολούν πράγματα αδιανόητα για τους άλλους. Αυτό είμαι, κι ούτε θέλω ούτε μπορώ ν' αλλάξω. Τουλάχιστον, όμως, είναι σωστό να με μαλώνουν και να με τιμωρούν για όλα αυτά, αντί να τα προσπερνούν με φιλιά και με μουσική; Δεν είμαστε διατίποτα Τσιγγάνοι που περιφέρονται με ένα πράσινο κάρο, αλλά αξιοπρεπείς άνθρωποι, οικογένεια του προξένου Κρέγκερ...*

Συχνά έκανε κι άλλες σκέψεις: *Γιατί, άραγε, είμαι τόσο παράξενος, γιατί όλη αυτή η κόντρα με τους πάντες και τα πάντα, γιατί αυτή η μόνιμη ρήξη με τους δασκάλους, γιατί να είμαι σαν ξένος ανάμεσα σ' άλλα αγόρια; Για δες τους όλους αυτούς τους καλούς μαθητές πώς κρατιούνται σταθερά σ' ένα επίπεδο μέτριο, μεσαίο· ούτε τους δασκάλους τους βρίσκουν αστείους ούτε σίχους φτιάχνουν, απλώς σκέφτονται μόνο όσα σκέφτονται οι άνθρωποι συνήθως και μπορούν να τα λένε*

φωναχτά. Πόσο άνετα πρέπει να νιώθουν, πόσο συμφιλιωμένοι με όλα και με όλους! Και πόσο ωραίο πρέπει να είναι αυτό... Ενώ μ' εμένα τι συμβαίνει, πού θα με πάνε όλ' αυτά;

Αυτή η εικόνα που είχε ο Τόνιο για τον εαυτό του και για τη σχέση του με τη ζωή έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην αγάπη του για τον Χανς Χάνσεν. Στην αρχή, τον αγαπούσε γιατί ήταν όμορφος· ύστερα όμως και επειδή του φαινόταν το αντίθετο απ' αυτό που ήταν ο ίδιος, ο αντίποδάς του. Ο Χανς Χάνσεν ήταν υποδειγματικός μαθητής και, επιπλέον, ένα αγόρι γεμάτο ζωντάνια· ίππευε, γυμναζόταν, κολυμπούσε σαν ήρωας, ήταν δημοφιλής. Οι δάσκαλοι τον αγαπούσαν σχεδόν τρυφερά, τον αποκαλούσαν με το μικρό του όνομα και τον ενθάρρυναν με κάθε τρόπο· οι συμμαθητές αποζητούσαν την εύνοιά του, κι έξω στον δρόμο τον σταματούσαν άνδρες και γυναίκες, άγγιζαν το ξανθό σαν λινάρι τσουλούφι που πεταγόταν από το δανέζικο ναυτικό του πηλήκιο, και του έλεγαν: «Καλημέρα, Χανς Χάνσεν, με το ωραίο σου το μαλλάκι! Είσαι πάντα πρώτος στην τάξη; Χαιρετισμούς στον μπαμπά και στη μαμά, αγόρι όμορφο...».

Έτσι ήταν ο Χανς Χάνσεν, κι από τότε που τον γνώρισε ο Τόνιο Κρέγκερ, κάθε φορά που τον αντίκριζε, ένιωθε να τον καίνε η επιθυμία εκείνη η έντονη, ο πόθος κι ο φθόνος μαζί, που φώλιαζε στο στήθος του. Αν κάποιος έχει τόσο γαλανά μάτια, σκεφτόταν, αν η ζωή του κυλάει σωστά και με τάξη, σε τέτοια αρμονία με τον κόσμο, όπως εσύ; Πάντα έχεις κάτι να κάνεις, κι όλα τα κάνεις πάντα σωστά, με αξιοπρέπεια που τη σέβονται όλοι. Τελειώνεις τα μαθήματα, κι αμέσως ή θα τρέξεις στο μάθημα ιππασίας ή θα βρεις κάτι να μαστορέψεις με το πριονάκι της ξυλουργικής· και στις διακοπές ακόμα, στη θάλασσα, μια θα πλάνεις τα κουπιά, μια τα πανιά, μια θα κολυμπάς· ενώ εγώ κάθομαι εκεί σαν αργόσχολος, βυθισμένος

στην άμμο, με βλέμμα καρφωμένο στο μυστηριώδες παιχνίδι των εκφράσεων που γλιστρούν κι αλλάζουν ολοένα στο πρόσωπο της θάλασσας. Γι' αυτό είναι τόσο καθάρια τα δικά σου τα μάτια. Να είναι κανείς σαν εσένα...

Προσπάθεια δεν έκανε να γίνει σαν τον Χανς Χάνσεν, ίσως, μάλιστα, δεν το ήθελε κιόλας πραγματικά. Αυτό που λαχταρούσε όμως επίμονα ήταν να τον αγαπήσει εκείνος έτσι όπως ήταν· και την αγάπη αυτή τη διεκδικούσε με τον δικό του τρόπο· έναν τρόπο αργό, εσωτερικό, όλο αφοσίωση, πόνο και μελαγχολία – μελαγχολία όμως που σε τρώει και σε τσουρουφλίζει πιο πολύ απ' ό,τι το πληθωρικό πάθος που θα περίμενε κανείς από το ξενικό παρουσιαστικό του.

Η προσπάθειά του, πάντως, να κερδίσει τον Χανς δεν πήγε εντελώς χαμένη· γιατί ο Χανς, ο οποίος αναγνώριζε στον Τόνιο μια ιδιαίτερη υπεροχή, μια ευχέρεια λόγου που του επέτρεπε να διατυπώνει δύσκολα πράγματα, διέκρινε σαφώς εδώ ένα συναίσθημα με μια δύναμη και μια φινέτσα σπάνια· ένιωθε, λοιπόν, ευγνώμων και ανταποκρινόταν αναλόγως, προσφέροντας στον φίλο του λίγα φωτεινά διαλείμματα απ' το βάσανο της ζήλιας, της απογοήτευσης, της άκαρπης αγωνίας να γεννηθεί ανάμεσά τους ένα πνευματικό δέσιμο, μια συνάφεια. Γιατί το παράδοξο ήταν πως ο Τόνιο, μολοντί φθονούσε τον τρόπο ζωής του Χανς Χάνσεν, προσπαθούσε ακατάπαυστα να τον τραβήξει στον δικό του· κάτι που κατάφερνε σπάνια, για λίγες μόνο στιγμές, και πάλι επιδερμικά...

«Διάβασα τώρα κάτι πραγματικά εκπληκτικό, κάτι θεσπέσιο...» είπε εκείνος καθώς περπατούσαν τρώγοντας κι οι δυο από ένα σακουλάκι καραμέλες με φρουτένια γεύση, που είχαν αγοράσει από τον μπακάλη Ίβερσεν στη Μίλεν Στράσε με δέκα πφένικ. «Πρέπει να τον διαβάσεις, Χανς, τον Δον Κάρλος του Σίλερ... Θα σου τον δανείσω, αν θέλεις...»

«Αχ, όχι» είπε ο Χανς Χάνσεν «άσ' το, Τόνιο, αυτά δεν κάνουν για μένα. Προτιμώ τα βιβλία μου με τ' άλογα, ξέρεις. Δεν φαντάζεσαι τι εικόνες έχουν μέσα! Θα σου δείξω καμιά μέρα που θα 'ρθεις σπίτι μου. Απίστευτα στιγμιότυπα: τροί, καλπασμός, άλμα – βλέπεις τ' άλογα σ' όλες τις στάσεις που δεν μπορείς να συγκρατήσεις ζωντανά, πάνω που τρέχουν...»

«Σ' όλες τις στάσεις;» ρώτησε ευγενικά ο Τόνιο. «Ναι, ωραίο ακούγεται. Όσο για τον Δον Κάρλος, πάντως, ξεπερνά κάθε φαντασία. Έχει κάτι αποσπάσματα, θα δεις, τόσο όμορφα... νιώθεις ξαφνικά ένα ταρακούνημα μέσα σου, πραγματικά σαν έκρηξη...»

«Έκρηξη;» ρώτησε ο Χανς Χάνσεν. «Πώς, δηλαδή;»

«Να... είναι, ας πούμε, η σκηνή με τον βασιλιά να κλαίει επειδή τον πρόδωσε ο μαρκήσιος... Όμως ο μαρκήσιος τον πρόδωσε απλώς για χάρη του πρίγκιπα, καταλαβαίνεις, γι' αυτόν θυσιάζεται. Και τότε φτάνει από την αίθουσα του βασιλικού συμβουλίου στον προθάλαμο η είδηση πως ο βασιλιάς έκλαψε. Έκλαψε; Ο βασιλιάς έκλαψε; Οι αυλικοί μένουν άναυδοι και η ταραχή τους σου προκαλεί ρίγος· γιατί ο βασιλιάς είναι συνήθως τόσο στιβαρός, τόσο αυστηρός. Όμως είναι τόσο φανερό γιατί έκλαψε· και για να πω την αλήθεια, εμένα μου είναι πιο συμπαθής κι από τον πρίγκιπα και τον μαρκήσιο μαζί. Γιατί είναι πάντα τόσο μόνος, τόσο στερημένος από την αγάπη των ανθρώπων, κι εκεί που νομίζει πως βρήκε επιτέλους κάποιον, αυτός τελικά τον προδίδει...»

Ο Χανς Χάνσεν κοίταξε λοξά το πρόσωπο του Τόνιο, και τότε κάτι στο δικό του πρόσωπο φάνηκε να τον κέρδισε τελικά για το θέμα· γιατί ξαφνικά έβαλε πάλι το μπράτσο του κάτω από το μπράτσο του Τόνιο και ρώτησε:

«Και με ποια έννοια τον προδίδει, Τόνιο;».

Ο Τόνιο ταραχτηκε.

«Ναι, το ζήτημα είναι» άρχισε «ότι όλα τα γράμματα που έστειλνε στη Βραβάνδη και τη Φλάνδρα...»

«Για δεσ, έρχεται ο Έρβιν Γίμερταλ» τον διέκοψε ο Χανς.

Ο Τόνιο βουβάθηκε ξαφνικά. *Αχ, δεν τον κατάπινε καλύτερα η γη αυτόν τον Γίμερταλ!* σκέφτηκε. Τώρα βρήκε να 'ρθει να μας ενοχλήσει; Τουλάχιστον ας μην έρθει μαζί μας και μιλάει σ' όλο τον δρόμο για το μάθημα ιππασίας... Γιατί και ο Έρβιν Γίμερταλ έκανε μαθήματα ιππασίας. Ήταν γιος του διευθυντή της τράπεζας κι έμενε εδώ, έξω απ' την Πύλη. Και να τον τώρα, με τα στραβά του πόδια και τα σχιστά του μάτια, που διέσχιζε την αλέα προς το μέρος τους. Τη σχολική του τσάντα την είχε ήδη ξεφορτωθεί.

«Γεια χαρά, Γίμερταλ» είπε ο Χανς. «Εμείς κάνουμε έναν μικρό περίπατο με τον Κρέγκερ...»

«Εγώ πρέπει να πάω για μια δουλειά στην πόλη» είπε ο Γίμερταλ «αλλά θα έρθω κι εγώ λίγο μαζί σας... Καραμέλες με γεύση φρούτο είναι; Ναι, ευχαριστώ, θα πάρω μερικές. Αύριο έχουμε πάλι μάθημα, Χανς». – Εννοούσε το μάθημα ιππασίας.

«Τέλεια!» είπε ο Χανς. «Τώρα θα μου πάρουν και τις δερμάτινες γκέτες, ξέρεις, για το άριστα που πήρα προχτές στην προπόνηση...»

«Εσύ, φαντάζομαι, δεν κάνεις μάθημα ιππασίας, Κρέγκερ;» ρώτησε ο Γίμερταλ, με βλέμμα που γυάλιζε μέσα από δυο στενές σχισμές...

«Οχι» απάντησε ο Τόνιο με μια κροιά απροσδιόριστη στη φωνή του.

«Θα 'πρεπε να ζητήσεις από τον πατέρα σου να κάνεις κι εσύ, Κρέγκερ» παρατήρησε ο Χανς Χάνσεν.

«Ναι...» είπε ο Τόνιο βιαστικά, αδιάφορα. Προς στιγμήν ένιωσε ένα σφίξιμο στον λαιμό· ο Χανς τον είχε πει με το

επώνυμό του. «Σε λέω Κρέγκερ» έσπευσε να διορθώσει ο Χανς, που μάλλον ένιωσε την αντίδραση του φίλου του «γιατί το όνομά σου είναι τόσο αφύσικο· να με συγχωρείς κιόλας, αλλά δεν το μπορώ καθόλου αυτό το “Τόνιο”... Μα αυτό δεν είναι καν όνομα. Έτσι κι αλλιώς εσύ δεν φταις γι’ αυτό, προς Θεού!»

«Όχι, μάλλον έτσι σε λένε επειδή ακούγεται ξενικό και κάπως ξεχωριστό...» είπε ο Γίμερταλ, τάχα για καλό.

Το στόμα του Τόνιο συσπάστηκε, κατάφερε όμως να κρατήσει την ψυχραιμία του. «Ναι, είναι ανόητο όνομα» είπε «θα προτιμούσα, πιστέψτε με, να με λένε, ξέρω γω, Χάινριχ ή Βίλχελμ. Με βάπτισαν όμως με το όνομα ενός αδερφού της μητέρας μου: Αντόνιο· γιατί η μητέρα μου είναι από πέρα...»

Άλλο τίποτα δεν είπε, μόνο άφησε τους δυο τους να λένε για άλογα και δερμάτινα εξαρτήματα. Ο Χανς είχε πιάσει τον Γίμερταλ από το μπράτσο και μιλούσε με μια άνεση κι ένα ενδιαφέρον που ήταν αδύνατον να ξυπνήσεις μέσα του με τον Δον Κάρλος... Πότε πότε ο Τόνιο ένιωθε πως λίγο ακόμα και θα έβαζε τα κλάματα, ένιωθε το μυρμήγκιασμα στη μύτη του. Και το πιγούνι του μάταια πια πάλευε να το κρατήσει ακούνητο...

Ο Χανς δεν μπορούσε να υποφέρει το όνομά του – κι αυτός τι να κάνει; Εκείνον τον έλεγαν Χανς, και τον Γίμερταλ τον έλεγαν Έρβιν. Ωραία, λοιπόν, αυτά ήταν ονόματα καθιερωμένα, που δεν ξένιζαν κανέναν. Ενώ το «Τόνιο» είχε κάτι ξενικό, ξεχωριστό, όπως άλλωστε σε όλα του, είτε το ήθελε είτε όχι, κι έτσι ήταν μόνος, αποκομμένος από τους κανονικούς, τους συνηθισμένους ανθρώπους. Κι όμως: δεν ήταν κανένας Τσιγγάνος που περιφέρεται μ’ ένα πράσινο κάρο, αλλά γιος του προξένου Κρέγκερ, από την οικογένεια των Κρέγκερ... Μα τότε, γιατί ο Χανς τον έλεγε Τόνιο όσο ήταν οι δυο τους

και, μόλις εμφανιζόταν κάποιος τρίτος, άρχιζε να ντρέπεται γι' αυτόν;

Καμιά φορά τον ένωθε κοντά του – ναι, τον είχε κερδίσει. «Και με ποια έννοια τον προδίδει, Τόνιο;» τον είχε ρωτήσει κι είχε περάσει το μπράτσο του κάτω απ' το δικό του. Μετά όμως, όταν ήρθε ο Γίμερταλ, ο Χανς ανάσανε ανακουφισμένος και όχι μόνο τον παράτησε, αλλά του σχολίασε κατάμουτρα το ξενικό του όνομα. Πόσο άδικο! Πόσο πικρό να υποχρεώνεσαι να τα βλέπεις όλα αυτά τόσο ξεκάθαρα... Ο Χανς Χάνσεν τον αγαπούσε, κατά βάθος, λιγάκι, όταν ήταν οι δυο τους – το ήξερε. Με το που εμφανιζόταν όμως κάποιος τρίτος, νιρεπόταν γι' αυτόν και τον θυσίαζε. Και να τον πάλι μόνο. Ο νους του πήγε στον βασιλιά Φίλιππο. *Ο βασιλιάς έκλαψε...*

«Τον συμπαθώ τον Γίμερταλ!» είπε ο Χανς με έμφαση. Είχε έναν κακομαθημένο, αυτάρεσκο τρόπο να διακηρύσσει τις συμπάθειες και τις αντιπάθειές του, να τις διαμοιράζει τρόπον τινά αφ' υψηλού, σαν ηγεμόνας... Ύστερα συνέχισε, πολύ φυσικά, την κουβέντα περί ιππασίας αποκεί που είχαν μείνει με τον Γίμερταλ. Δεν είχαν άλλωστε πολύ δρόμο ως το σπίτι των Χάνσεν· ήταν σύντομη η διαδρομή πάνω από τα τείχη. Κρατούσαν κι οι δυο σφιχτά τα πηλήκιά τους και περπατούσαν σκυφτοί για να φυλαχτούν απ' τον δυνατό, υγρό αέρα που έτριζε και βογκούσε περνώντας μέσα απ' τα γυμνά κλαδιά των δέντρων. Κι ο Χανς Χάνσεν συνέχισε να μιλάει, ενώ ο Τόνιο πέταγε πού και πού ένα προσποιητό «αχ, ναι» ή «ναι, ναι» κι ούτε που χάρηκε όταν ο Χανς, παρασυρμένος απ' την κουβέντα, τον πήρε πάλι αγκαζέ· ήταν επιδερμική η εγγύτητα αυτή, άνευ σημασίας.

Ύστερα βγήκαν από τα τείχη, κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό, είδαν ένα τρένο να περνάει, ατσούμπαλα βιαστικό, μέτρησαν για γούστο τα βαγόνια και καιρέτησαν από μακριά

τον άνδρα που καθόταν σε μια θέση ψηλά στο τελευταίο, κουκουλωμένος στη γούνα του. Φτάνοντας πια στη Λίντεν-πλατς, στάθηκαν μπροστά στην έπαυλη του εμπόρου Χάνσεν και ο Χανς έδειξε με κάθε λεπτομέρεια πόσο διασκεδαστικό ήταν να σκαρφαλώνεις στη σιδερένια αυλόπορτα, να την κουνάς πέρα δώθε και ν' ακούς τους μεντεσέδες να τρίζουν εκκωφαντικά.

«Και τώρα, πρέπει να πάω μέσα» είπε έπειτα κι απ' αυτό. «Αντίο, Τόνιο. Την επόμενη φορά θα σε συνοδέψω εγώ στο σπίτι σου, να 'σαι σίγουρος».

«Αντίο, Χανς» είπε ο Τόνιο «ήταν ωραίος περίπατος».

Έσφιξαν τα χέρια τους, μούσκεμα και των δυο και με σκουριές απ' την αυλόπορτα. Μα όταν ο Χανς κοίταξε τον Τόνιο στα μάτια, μια σκιά, κάτι σαν ενοχή, απλώθηκε στο όμορφο πρόσωπό του.

«Και, φυσικά, θα διαβάσω σύντομα τον *Δον Κάρλος*!» είπε βιαστικά. «Αυτό με τον βασιλιά στην αίθουσα του συμβουλίου μου φαίνεται πράγματι εκπληκτικό!» Πήρε τη σάκα του υπό μάλης κι έτρεξε στο προκήπιο, πριν όμως χαθεί μέσα στο σπίτι, έκανε στροφή κι έστειλε ακόμα ένα «αντίο» στον φίλο του.

Ο Χανς θα διάβαζε τον *Δον Κάρλος* κι έτσι θα είχαν κάτι δικό τους να κουβεντιάζουν· εκεί δεν χωρούσε ούτε ο Γίμερταλ ούτε κανείς! Πόσο καλά καταλαβαίνονταν! Ποιος ξέρει, θα τον έπειθε, άραγε, ακόμα και να γράψει κι εκείνος στίχους; Όχι, όχι, αυτό δεν το ήθελε! Ο Χανς δεν έπρεπε να γίνει σαν τον Τόνιο· έπρεπε να μείνει αυτός που ήταν, φωτεινός, δυνατός, όπως τον αγαπούσαν όλοι – κι ο Τόνιο περισσότερο απ' όλους! Αλλά κι ο *Δον Κάρλος* δεν θα τον έβλαπτε θα...

Ο Τόνιο πέρασε την παλιά, χαμηλή, στιβαρή Πύλη, πήρε τον δρόμο απ' το λιμάνι και ανηφόρισε τη στενή, υγρή Γκί-

μπελγκασε που έμπαζε ρεύματα από παντού, ως το σπίτι των γονιών του. Ήταν ζωντανή η καρδιά του τότε· με τη νοσταλγία που έκρυβε μέσα της, και με τη μελαγχολία του φθόνου, και με λίγη περιφρόνηση και με μια μεγάλη, αγνή ευδαιμονία.

Ο *Τόνιο Κρέγκερ*, η νουβέλα του Τόμας Μαν που πρωτοκυκλοφόρησε στα γερμανικά το 1903, αποτελεί μια λεπταίσθητη διερεύνηση της μοίρας του καλλιτέχνη· μιας ύπαρξης διχασμένης ανάμεσα στο κάλεσμα της τέχνης και την απλή ζωτικότητα της καθημερινότητας. Ο νεαρός Τόνιο αντιλαμβάνεται από πολύ νωρίς πως ανήκει σε έναν κόσμο παράλληλο, κάπως πιο σκοτεινό και πιο ευαίσθητο από τον περίγυρό του. Μεγαλώνοντας, το ταλέντο του ανθίζει και τον οδηγεί στη συγγραφή – μα η αίσθηση ξενότητας δεν τον εγκαταλείπει. Αντιθέτως, γίνεται ο άξονας γύρω από τον οποίο περιστρέφεται η ύπαρξή του. Ο Τόνιο συνεχίζει να παλεύει με το παλιό, αμείλικτο δίλημμα: τη ρήξη ανάμεσα στη ζωή και την τέχνη, ανάμεσα στη ζεστή ανθρώπινη ευτυχία και στην αυστηρή πειθαρχία που απαιτεί η δημιουργία.

Θέματα σαν κι αυτά συνοδεύουν τον Μαν σε ολόκληρη τη συγγραφική του πορεία· κι έτσι, ο Τόνιο Κρέγκερ δεν είναι μόνο ένας λογοτεχνικός ήρωας, αλλά σχεδόν ένα είδωλο του ίδιου του δημιουργού του, ένας καθρέφτης της δικής του διχασμένης ψυχής.

ISBN: 978-618-03-4790-6

9 786180 347906

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 84790

metaixmio.gr

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
ΚΑΙ ΣΕ

e-book